

Module Afstandsleren

Colofon

Opleidingsmodules Docent Basisvaardigheden. Mei 2018.

Dit product is tot stand gekomen op initiatief van Steunpunt Basisvaardigheden. Het is ontwikkeld door:

- CINOP, 's-Hertogenbosch
- Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht
- ITTA, Amsterdam

De uitvoering is mogelijk gemaakt door financiering vanuit Tel Mee Met Taal.

Auteurs: Marlies Elderenbosch, Elwine Halewijn, Miryam de Hoo, Vincent Jonker, Inge van Meelis, Petra Popma, Riet Thijssen, Monica Wijers, Myrthe Wildeboer

Eindredactie: Riet Thijssen

Bureauredactie: Nathalie Kuijpers

CINOP

iTTA

 Universiteit Utrecht
Freudenthal Instituut

Module Afstandsleren

9

Module Afstandsleren

Begrippenlijst	6
1 – Uitgangspunten	7
Inleiding	7
Voor welke docenten?	7
Maatwerk	7
Benadering	7
Profiel van de opleider	7
Overzicht van de modules	8
Indeling per module	8
2 – Opbouw module	11
3 – Checklist leerproces	12
4 – Bijeenkomst	14
5 – Toetsing en beoordeling	19
Beschrijving Eindopdracht	19
6 – Literatuur en andere hulpmiddelen	20
Verplichte literatuur	20
Aanbevolen literatuur	20
Overige bronnen	21

Begrippenlijst

Hieronder staat een aantal begrippen verklaard die in deze modules een cruciale rol spelen. Voor uitleg van andere begrippen rond de volwasseneneducatie kunt u de begrippenlijst van Het Begint Met Taal¹ raadplegen.

Opleider	De organisatie/docent-opleider die deze module verzorgt
Docent	De docent die deze module volgt.
Leerder	Deelnemer van het taaltraject dat door de docent wordt verzorgd.
Leedersportret	Beschrijving van een eigen deelnemer waarin relevante kenmerken voor de betreffende module zijn verwerkt.
Casus	Geval uit de praktijk, dat dient als uitgangspunt voor de verdieping en concretisering van de theorie. Een casus kan fictief zijn.

¹ Zie Literatuurlijst

1 – Uitgangspunten

Inleiding

De Modules Docent Basisvaardigheden vormen een structureel aanbod voor docenten rekenen, NT1 en digitale vaardigheden voor volwassenen. NT2 is hierin niet meegenomen omdat hiervoor al een opleiding bestaat.

Met deze modules kunnen docentenopleiders een scholingsaanbod doen aan docenten.

De Modules Docent Basisvaardigheden zijn een uitwerking van het Raamwerk Docent Basisvaardigheden². In dit raamwerk zijn de bouwstenen de bijbehorende indicatoren beschreven van de functie Docent Basisvaardigheden. In de modules zijn de bouwstenen uitgewerkt tot praktische richtlijnen die samen een compleet aanbod voor docenten basisvaardigheden kunnen vormen.

Voor welke docenten?

De modules zijn gericht aan de opleider die de inhoud ervan overdraagt aan docenten die al een pedagogische achtergrond hebben en die, via stage of baan, werkzaam zijn in de praktijk van de volwasseneneducatie. Per module zijn specifieke instroomeisen geformuleerd (bijvoorbeeld het vereiste taalniveau voor het volgen van module NT1), deze staan in de Opbouw van de module (H.2) vermeld.

Maatwerk

Het is niet noodzakelijk alle modules te volgen. Als een docent al op andere manieren enkele bouwstenen heeft verworven, kan hij deze als het ware afstrepen. Op die manier kan hij een pakket op maat samenstellen. Ook in de module zelf is maatwerk leidend: de docenten gaan zoveel mogelijk zelf op zoek naar de antwoorden op hun leervragen en ze zijn zelf verantwoordelijk voor hun leerproces.

Benadering

In de aanpak staat het ontwikkelen van competenties centraal. De docent verwerft de competenties op theoretisch en praktisch gebied en staat zelf aan het stuur van zijn leerproces. Dit heeft gevolgen voor de werkwijze: de docenten werken vaak in leerteams die zelfstandig aan de slag gaan om kennis te vergaren en praktijkervaringen uit te wisselen. Hoe dit precies in zijn werk gaat, verschilt per module en is daarom per module uitgewerkt.

Het traject is een vorm van blended learning: naast het opzoeken van literatuur speelt het online delen en becommentariëren van elkaars resultaten en bevindingen een grote rol in het leerproces. Als opleider bepaalt u samen met de docenten zelf welke online-omgeving u gebruikt. Let erop dat de omgeving een

- chatfunctie heeft;
- mogelijkheid biedt voor het uploaden van documenten;
- herkenbaar is;
- gebruiksvriendelijk is.

Profiel van de opleider

Om de kwaliteit van de module te waarborgen is er een profiel voor de opleider opgesteld. Dit profiel kan per module verschillen. Een opleider voor de module afstandsleren moet:

² Voor nadere gegevens van alle genoemde bronnen in dit document zie H.6, Literatuurlijst

- Een lerarenopleiding 2egraads hebben afgerond;
- Op de hoogte zijn van alle relevante thema's die tot het vakgebied behoren;
- Ruime praktijkervaring hebben in het onderwijs aan de doelgroep, dus:
 - o Ervaring hebben met het trainen van groepen
 - o Ervaring hebben met de doelgroep
 - o Ervaring hebben met afstandsleren

De organisatie van de opleider dient ofwel een lerarenopleiding te zijn die is opgenomen in het Centraal Register opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO), ofwel ingeschreven te staan in het CRBKO-register.

Overzicht van de modules

De volgende modules zijn uitgewerkt:

Module 1: De Professionele basis

Module 2: Coaching

Module 3: NT1

Module 4: Rekenen

Module 5: Rekenen, eigen vaardigheid

Module 6: Digitale vaardigheden

Module 7: Intake

Module 8: Samenwerken met vrijwilligers en andere betrokkenen

Module 9: Afstandsleren

Zie ook de website: fi.uu.nl/nl/modulesbasisvaardigheden/

Indeling per module

Elke modulebeschrijving bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Opbouw van de module

Hierin staat algemene informatie over de module, waarin gegevens over de module als de studiebelasting, de toelatingseisen, het aantal bijeenkomsten, de relevante bouwstenen en een algemene beschrijving zijn opgenomen.

Elke module is verdeeld over een aantal bijeenkomsten van drie uur. Het aantal bijeenkomsten verschilt per module: sommige modules zijn 'zwaarder' dan andere. In dit schema staan alle bijeenkomsten vermeld met een globale aanduiding van wat per bijeenkomst aan de orde komt.

2. Checklist leerproces: Bouwstenen en indicatoren

De bouwstenen zijn hier weergegeven samen met de indicatoren, zoals deze in het Raamwerk Docent Basisvaardigheden zijn beschreven. De bouwstenen vormen het fundament voor de

beoordeling; aan de hand van de indicatoren kan de beoordeling verfijnd en onderbouwd worden.

3. Uitwerking bijeenkomsten

De kern van het document bestaat uit de uitwerkingen per bijeenkomst: deze vormen de basis voor de verwerving van de competenties.

Elke bijeenkomst bestaat uit verschillende onderdelen. Per onderdeel staat de activiteit beschreven, het doel van de activiteit en het materiaal dat daarvoor nodig is. Aan het einde van elke bijeenkomst staat het huiswerk vermeld, opdrachten die in de eigen lespraktijk kunnen worden uitgevoerd en de documenten die in het dossier opgenomen worden (onderdeel van de eindbeoordeling).

De bijeenkomsten zijn niet uitgewerkt in de vorm van concrete lesplannen, maar als richtlijnen. Soms is bij wijze van illustratie of voorbeeld een concrete werkvorm beschreven, maar het staat elke docent vrij andere voorbeelden te gebruiken. De uitwerking kan ondersteuning bieden bij de inrichting maar is niet bedoeld als voorschrift.

4. Toetsing en beoordeling en eindopdracht

In dit gedeelte worden alleen de summatieve toetsing en (eind)beoordeling beschreven. Hoe omgegaan wordt met formatieve toetsing en beoordeling, bijvoorbeeld in de vorm van feedback, is aan de opleider. Bij elke module is individuele begeleidingstijd begroot, die voor begeleiding en beoordeling gebruikt kan worden.

In het geheel van elke module zijn alle bouwstenen en zoveel mogelijk indicatoren verwerkt. Dit geheel wordt beoordeeld als 'goed', 'voldoende' of 'niet afgerond'. In het laatste geval zal de docent verbeteringen of aanvullingen moeten leveren totdat de module met minimaal een voldoende kan worden afgerond.

De vorm van de toetsing en beoordeling is aangepast aan de betreffende module.

In alle modules wordt gewerkt met een (digitaal) dossier waarin de docent alle producten verzamelt. Vaste onderdelen van dit dossier zijn:

- Alle producten van het huiswerk. Dit zijn zowel de uitwerkingen van theorieopdrachten als de verslagen (schriftelijk, audio- of video-opnamen) van opdrachten die in de praktijk zijn uitgevoerd.
- Een verslag van de persoonlijke ontwikkeling (beginsituatie, leerproces, leeropbrengst en reflectie).
- Eindproducten van het werken in leerteams (met een persoonlijke reflectie).

Daarnaast verschillen de vormen van beoordeling per module: in sommige modules is een eindopdracht toegevoegd, in andere niet.

De beoordeling van de praktijk (het begeleiden van leerders) vindt plaats *in* de praktijk door een praktijkbegeleider. Dit kan een leidinggevende of een meer ervaren collega zijn. Deze beoordeling wordt opgenomen in het dossier. De opleider heeft de eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling van de totale module, inclusief de praktijk.

Als opleider bent u zelf verantwoordelijk voor de weging en de cesuur van de beoordelingen. U beslist immers zelf wat u concreet aanbiedt: de modules geven richting maar schrijven niet voor. U bepaalt dus zelf wanneer het dossier voldoende is en wanneer niet.

Heeft de docent aan de door u opgestelde criteria voldaan, dan krijgt hij een deelcertificaat voor die module. Alle deelcertificaten samen zouden kunnen leiden tot een certificaat Docent Basisvaardigheden wanneer de docent ook een docentenopleiding of onderdeel NT2 heeft afgerond, of bijvoorbeeld tot het certificaat Docent Basisvaardigheden NT1, wanneer de docent deelcertificaten heeft voor de modules van de professionele basis (1 en 2), de module van één vakgebied (in dit voorbeeld module 3) en de modules 7, 8 en 9.

5. Literatuur

Onder de laatste bijeenkomst van de module staat de literatuur vermeld: verplicht en aanbevolen. De verplichte literatuur kan een rol spelen in de bijeenkomsten: sommige onderdelen zijn hierop gebaseerd.

Het is aan te raden om ook de literatuurlijst als richtlijn te beschouwen: het is van belang de

kennis te blijven actualiseren en door regelmatig te blijven zoeken kunnen de meest publicaties worden opgespoord.

2 – Opbouw module

Titel	Module 9 – Afstandsleren
Studiebelasting	50 uur, verdeeld in: <ul style="list-style-type: none"> • 1 bijeenkomst van 3 uur • 15 uur groepswork • 15 uur zelfstandig werken • 8 uur individuele begeleiding door docent en praktijkbegeleider • Eindopdracht: 9 uur Daarnaast minimaal 25 uur praktijk
Toelatingseisen	Deelcertificaat van Module 1 Professionele basis Deelcertificaat van één van de modules 3 NT1, 4 Rekenen, 6 Digitale vaardigheden of een certificaat van de opleiding docent NT2
Bouwstenen	3, 11, 17, 23 of 27 en 8
Aanbevolen doorlooptijd	Maximaal 2,5 maand
Werkwijze met betrekking tot deze module	Deze module bestaat uit een eenmalige plenaire bijeenkomst waarin onderdelen uit eerdere (vak)modules waarin afstandsleren een rol speelt, worden besproken en waarin de basis wordt gelegd voor een plan voor afstandsleren in de eigen lespraktijk. De keuze voor de vorm van afstandsleren wordt bepaald door de doelgroep (module 1), de leerstof en didactiek (modules 3, 4 en 6), het leerdoel van de leerder (module 1) en de lesmaterialen en leeromgevingen (bouwsteen 11, 17, 23 en 27). De docenten oefenen met het ontwerpen van leertrajecten voor afstandsleren voor verschillende casussen waaronder hun eigen praktijksituatie. Hierbij betrekken ze hun eigen rol als vormgever en begeleider van het leerproces (module 1). In het groepswork (leerteams) wisselen zij ervaringen en inzichten uit, geven en ontvangen peer feedback en verdiepen de theorie. Met de opleider bespreken ze hun plan voor afstandsleren (vormgeven van leerprocessen) en met praktijkbegeleider de uitvoering (begeleider van leerprocessen).

3 – Checklist leerproces

De docenten vullen voorafgaand aan de eerste bijeenkomst een checklist over hun leerproces in. Deze lijst is gebaseerd op die bouwstenen uit het Raamwerk Docent Basisvaardigheden die in deze module aan bod komen. De onderdelen van de bouwstenen zijn de indicatoren. De ingevulde checklist zal opgenomen worden in het persoonlijk dossier van de docent.

De waarderingen betekenen achtereenvolgens: 0: ik beheers dit niet, 1: ik beheers dit een beetje, 2: ik beheers dit redelijk, 3: ik beheers dit goed. De docenten vullen eerst de indicatoren in en beslissen op basis daarvan in welke mate ze de bouwsteen als geheel beheersen.

Bouwsteen 3 Kan vormen van online leren en blended learning toepassen in eigen lespraktijk	0 – 1 – 2 – 3
Indicatoren	
1. Beheerst de algemene didactische competenties met betrekking tot het leren van laagopgeleide volwassenen	0 – 1 – 2 – 3
2. Kan digitale methoden, materialen, leeromgevingen en toepassingen inzetten in de lespraktijk.	0 – 1 – 2 – 3
Bouwsteen 11, (17), 23 of 27: Kent de digitale methodes, lesmaterialen en leeromgevingen voor NT1, (NT2), rekenen of digitale vaardigheden.	0 – 1 – 2 – 3
Indicatoren	
3. 11: Kent de (digitale) methodes, lesmaterialen en leeromgevingen voor laagopgeleide Nederlandssprekende volwassenen voor Instroom tot en met 2F.	0 – 1 – 2 – 3
4. 17: Kent de (digitale) methodes, lesmaterialen en leeromgevingen voor laagopgeleide anderstaligen van 0, via Alfa A tot B1.	0 – 1 – 2 – 3
5. 23: Kent de (digitale) rekenmethodes en andere lesmaterialen voor rekenen en digitale toepassingen waarin rekenen een rol speelt.	0 – 1 – 2 – 3
6. 27: Kent de (digitale) methodes, lesmaterialen en leeromgevingen voor laagopgeleide volwassenen van het Instroomniveau tot en met basisniveau 2 voor digitale vaardigheden	0 – 1 – 2 – 3
7. Heeft een actueel overzicht van het aanbod van (digitale) methodes, lesmaterialen en leeromgevingen (bijvoorbeeld voor mediawijsheid, het gebruik van sociale media, internet en digitale dienstverlening) en kent de mogelijkheden die zij bieden voor laagopgeleide leerders.	0 – 1 – 2 – 3
8. Kent de opbouw, uitgangspunten en didactiek van (digitale) methodes, lesmaterialen en leeromgevingen.	0 – 1 – 2 – 3
9. Heeft een actueel overzicht van digitale apparatuur en toepassingen (zoals email, Skype, Facebook, sms, Whatsapp, webteksten, social media, apps, internetbankieren, pinautomaten, smart-tv, reisplanners, kaarten, roosterprogramma's, tools om valuta om te rekenen, eenvoudige rekenmachines) die relevant zijn voor de contexten waarbinnen de doelgroep laagopgeleide Nederlandssprekende volwassenen functioneert.	0 – 1 – 2 – 3
10. Kan de digitale toepassingen en rekenhulpmiddelen zelf gebruiken en deelnemers bij het gebruik ervan didactisch begeleiden.	0 – 1 – 2 – 3

11. Weet in welke situatie en voor welke deelnemer de (digitale) methodes, lesmaterialen leeromgevingen en digitale toepassingen effectief in te zetten zijn.	0 – 1 – 2 – 3
12. Weet op welke wijze authentieke materialen en teksten aangepast en ingezet kunnen worden in het onderwijs aan de doelgroep laagopgeleide Nederlandssprekende volwassenen, zowel voor beginnende als meer gevorderde deelnemers.	0 – 1 – 2 – 3
13. Weet in welke situatie en voor welke leerder de (digitale) methodes, lesmaterialen, leeromgevingen en applicaties effectief in te zetten zijn.	0 – 1 – 2 – 3
14. Heeft zicht op methodes van taal en rekenen waarin de verwerving van digitale vaardigheden geïntegreerd aan bod komt.	0 – 1 – 2 – 3
Bouwsteen 8 Is een lerende professional	0 – 1 – 2 – 3
Indicatoren	
15. Is in staat feedback te geven en te ontvangen en te functioneren in intervisiegroepen.	0 – 1 – 2 – 3
16. Is in staat vanuit een onderzoekende houding kritisch te reflecteren op het eigen handelen in de lespraktijk en als professional in een onderwijsorganisatie.	0 – 1 – 2 – 3
17. Kan zijn eigen vakinhoudelijke kennis en vaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) actualiseren, verbreden en verdiepen.	0 – 1 – 2 – 3
18. Is in staat om nieuwe ontwikkelingen en veranderingen binnen de snel veranderende digitale wereld bij te houden.	0 – 1 – 2 – 3
19. Is in staat deze nieuwe ontwikkelingen en veranderingen adequaat te vertalen naar de lespraktijk.	0 – 1 – 2 – 3
20. Is resultaat- en ontwikkelingsgericht.	0 – 1 – 2 – 3
21. Heeft kennis van relevante ontwikkelingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau (beleid, wetgeving, Participatieladder, Standaarden en eindtermen ve, Raamwerk NT2 en Raamwerk Alfabetisering NT2).	0 – 1 – 2 – 3
22. Heeft kennis van en kan omgaan met online communicatie- en samenwerkingsmogelijkheden voor kennisdeling met professionals en non-professionals, bijvoorbeeld een online community voor docenten basisvaardigheden.	0 – 1 – 2 – 3

4 – Bijeenkomst

Duur: 180 minuten

Overzicht van de onderdelen

- Introductie
- Kader en voorbeeld
- Voorbereiden groepswork/huiswerk
- Rol van digitale methode
- Afsluiting

A Introductie (30 minuten)³

Toelichting

- Afbakening van afstandsleren
- Verbanden leggen met eigen kennis, ervaring en overtuiging
- Verbanden leggen met de andere modules

Activiteit 1 – Voorbereiding

Om docenten te laten nadenken over afstandsleren en het zelf te laten ervaren, doen zij voorafgaand aan de bijeenkomst enkele opdrachten.

Suggesties:

- Voer een discussie naar aanleiding van een stelling op een forum, bijvoorbeeld 'Laagopgeleiden zitten niet te wachten op afstandsleren' of reacties verzamelen op een forum, bijvoorbeeld op de vraag: 'Wat is het verschil tussen afstandsleren en huiswerk meegeven?'
- De docenten vullen een survey (online enquête) in.
- Inventariseer de ervaringen met afstandsleren en materialen voor afstandsleren met vragen over het gebruik van de volgende zaken:
 - o Online materiaal buiten de les voor instructie
 - o Online materiaal buiten de les voor oefening
 - o Online materiaal buiten de les voor differentiatie
 - o Online materiaal buiten de les voor (zelf)toetsing/volgen voortgang
 - o Communicatietools voor begeleiding van leerders
 - o Communicatietools voor onderlinge samenwerking tussen leerders, onderlinge hulp of peer feedback

Verwerking literatuur of beeldmateriaal:

Naar aanleiding van filmpjes of artikelen vullen de docenten een schema in met de volgende kolommen:

- Mogelijke voordelen van afstandsleren
- Aandachtspunten bij afstandsleren
- Tips en vragen

De docenten lezen de verplichte literatuur en verdelen de taken.

Zij komen uiteindelijk met hun leerteam tot een gezamenlijk schema.

Voor suggesties voor literatuur en beeldmateriaal zie Materiaal.

- In een blog beschrijven de docenten een (goede) ervaring met afstandsleren in hun

³ Omdat het om één bijeenkomst gaat, is in deze module een indicatie voor de verdeling van de tijd gegeven. Het staat u natuurlijk vrij te variëren met de tijden van de verschillende onderdelen.

	<p>onderwijspraktijk, uit eigen ervaring of gezien in de praktijk. In de blog (600-1000 woorden) komt aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doelgroep • Activiteit • Doel van de activiteit • Afstandsleren • Materiaal • Resultaat • Afstemming van activiteit op doelgroep • Mening leerders • Reflectie docent <p>Docenten lezen elkaars blogs voorafgaand van de bijeenkomst en geven minimaal twee keer een reactie.</p> <p>Activiteit 2 – Introductie Licht het programma van de bijeenkomst en de opbouw van deze module toe.</p> <p>Vraag naar de ervaring van de docenten met het online werken aan de voorbereidende opdrachten en breng die in verband met het de inhoud van deze module.</p> <p>Geef een inhoudelijke reactie op de forumdiscussie en overige online activiteiten en benoem de belangrijkste conclusies.</p> <p>Geef een overzicht van het resultaat van de survey en licht aan de hand daarvan de verschillende vormen en functies van afstandsleren toe. Geef in interactie met de groep voorbeelden van de verschillende vormen: gebruik bijvoorbeeld de voorbeelden uit de blogs. Benoem bij elke vorm een tool of laat een voorbeeld zien (screencast, oefensite, (zelf)test).</p> <p>Verwijs desgewenst naar de module 8, Samenwerken met vrijwilligers en andere betrokkenen: Welke rollen kunnen vrijwilligers en andere betrokkenen vervullen?</p> <p>Verwijs desgewenst naar module 6, Digitale vaardigheden: Zijn digitale vaardigheden voorwaardelijk of worden die gaandeweg opgebouwd?</p> <p>Materiaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisnet.nl/artikel/inspirerende-voorbeelden-in-brochure-over-online-leren-in-de-mbo-praktijk/ • Kennisnet.nl/artikel/social-media-day-hoe-gebruiken-leraren-sociale-media/d11066c6yi5btx.cloudfront.net/etv/docs/ecf594c3-636f-4b8b-bf7e-6b602823aa3f.pdf • Succesvol digitaal leren voor laagopgeleiden. Een onderzoek naar randvoorwaarden • Verplichte literatuur (zie literatuurlijst)
B	<p>Kader en voorbeeld (50 minuten)</p> <p>Toelichting In deze module staat één theoretisch model inzake het ontwikkelen van afstandsleren centraal: het 5-stage model van Gilly Salmon⁴. Dit bevordert de overzichtelijkheid en biedt een gezamenlijk kader.</p>

⁴ Deze inperking is gemaakt om de benadering eenvoudig te houden. U kunt ook kijken naar het 'Reader to Leader Framework' van Preece & Shneiderman (2009, zie literatuurlijst) met een

Activiteit

Besteed als eerste aandacht aan het doel van afstandsleren. Wat wil je ermee bereiken? Pas als je een doel hebt geformuleerd, kun je de stappen uit het model van Salmon gaan nemen. Door het benoemen van het doel wordt duidelijk welke functie afstandsleren heeft, voor welke doelgroep en met welke tools.

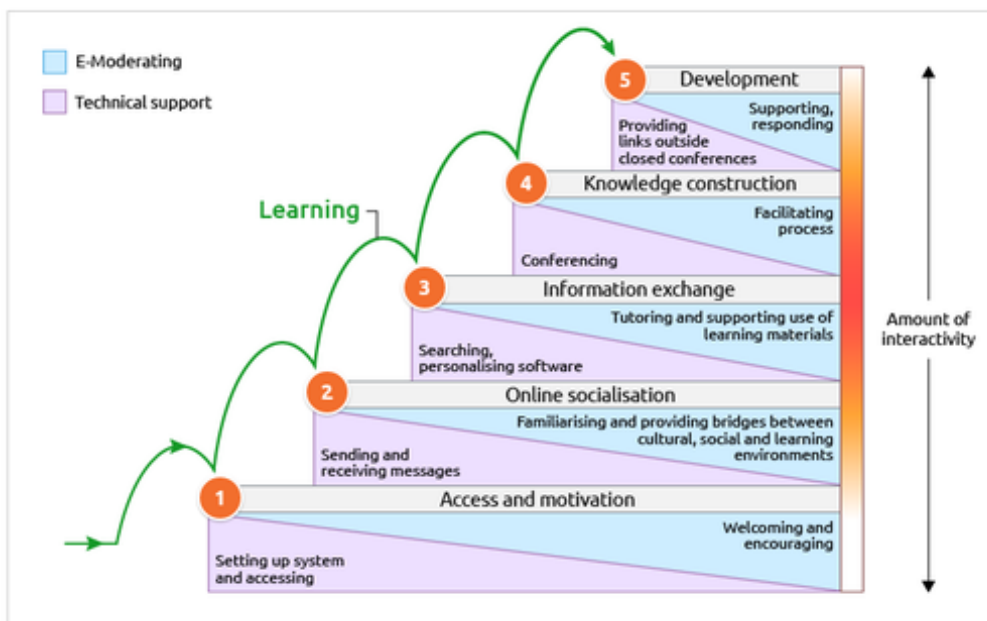
Voorbeelden van doelen:

- *Leerders met weinig zelfvertrouwen kunnen met behulp van een Skype-spreekuur op afstand begeleid worden.*
- *Leerders kunnen zelfstandig hun kennis van geselecteerde woorden toetsen met behulp van een woordleerprogramma, op basis waarvan beslist kan worden om meer of minder oefeningen te maken.*

Vraag de docenten een doel te formuleren (of u bedenkt dit zelf) en modelleer het ontwikkelen van afstandsleren door te laten zien hoe de stappen van Salmon worden uitgewerkt voor dit doel.

Voorbeeld: Het doel is het bevorderen van onderlinge hulp van leerders aan elkaar met behulp van Whatsapp bij het werken aan digitale vaardigheden.

5-stappen-model voor afstandsleren (Gilly Salmon, Australië)

gillysalmon.com

Toelichting

1. Toegang en motivatie
 Rol begeleider: verwelkomen, bemoedigen, motiveren
 Technologie: introductie en toegang gebruikte systeem
Voorbeeld: De leerder heeft een mobiele telefoon met Whatsapp en is na een demonstratie bereid te gaan participeren.
2. Online socialisatie

vergelijkbaar model voor participatie in (online) communities, of naar het principe van 'stewarding in communities' (Wenger e.a., 2009).

	<p>Rol begeleider: uitlokken en ondersteunen om te participeren Techniek: berichten sturen en ontvangen <i>Voorbeeld: De docent lokt interactie uit met een eenvoudige vraag over een onderwerp waar de leerder veel van weet en zorg voor een makkelijk toegankelijke video-uitleg.</i></p> <p>3. Uitwisseling van informatie Rol begeleider: Helpt meer structuur aanbrengen in de eigen online wereld Techniek: personaliseren, zoeken, instellingen gebruiken <i>Voorbeeld: De leerders maken een app-groep aan met daarin de personen die hen kunnen helpen als ze vastlopen met hun thuisopdrachten.</i></p> <p>4. Kenniscreatie Rol begeleider: mogelijk maken en ondersteunen proces Techniek: onderlinge uitwisseling mogelijk <i>Voorbeeld: leerders benaderen elkaar met eigen vragen bij de thuis-opdrachten.</i></p> <p>5. <i>Ontwikkeling</i> Rol begeleider: ondersteunen, reageren Techniek: mogelijkheden gebruiken buiten de toepassing <i>Voorbeeld: leerders sturen ook foto's of links vanaf hun telefoon via Whatsapp.</i></p> <p>Materiaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powerpoint • Gillysalmon.com
C	<p>Vorbereiden groepswork/huiswerk (30 minuten)</p> <p><i>Toelichting</i> In de periode na deze bijeenkomst gaan duo's of groepjes (in leerteams) met elkaar aan de slag om een praktijkopdracht uit te voeren. Omdat er maar één bijeenkomst is, is het erg belangrijk dat de groepjes rapporteren (na afloop van de bijeenkomst) wat ze gaan onderzoeken, zodat ze met een goedgekeurde opdracht aan het werk gaan.</p> <p><i>Activiteit</i> De docenten bedenken en noteren welke vorm van afstandsleren ze in hun praktijk kunnen ontwikkelen en vervolmaken. Inventariseer en vorm groepjes of duo's. Laat de groepjes eerst het doel van de activiteit formuleren en dan een eerste opzet maken voor de onderzoeksactiviteit(en) die ze willen gaan uitvoeren. Loop rond, begeleid, controleer en stuur bij. Zie H.5, Toetsing en beoordeling, voor de totale eindopdracht.</p>
D	<p>Rol van digitale methode (60 minuten)</p> <p><i>Toelichting</i> Wat kan een digitale methode bieden als het gaat om instructie, oefening, differentiatie, (zelf)toetsing, begeleiding en samenwerking? In dit uur wordt er gekeken naar bestaande educatieve software en naar lesmethodes die een digitale component hebben. Op deze wijze krijgen de cursisten een indruk hoe het afstandsleren is geïmplementeerd in lesmethoden voor taal, rekenen en digitale vaardigheden.</p> <p><i>Activiteit</i> De docenten werken in de duo's of groepjes en bereiden samen een praktijkopdracht voor. Zij kiezen uit bestaande materialen die passen bij de doelgroep en de context waarin zij werken. Binnen het online-materiaal zoeken zij naar bruikbare onderdelen. Tot slot is er een korte uitwisseling in de hele groep.</p>

	<p>De opdrachten worden in aparte ruimtes (of in ieder geval in met ICT-ondersteunde werkplekken) uitgevoerd, omdat het voortdurend mogelijk moet zijn om samen naar een scherm te kijken (dat ook op internet is aangesloten).</p> <p>In de bijbehorende praktijkopdracht beschrijft iedere docent een onderdeel van bestaand materiaal in 600-1000 woorden en plaatst dit in de online leeromgeving. Daarbij beschrijft hij⁵: vindplaats materiaal, doelgroep, globale opbouw online materiaal, bruikbare onderdelen (voor instructie, oefening, differentiatie, (zelf)toetsing, begeleiding of samenwerking), randvoorwaarden, voor- en nadelen, suggesties voor gebruik.</p>
E	<p>Afsluiting (10 minuten)</p> <p>In deze afsluiting worden de resultaten van de opdrachten zoals deze (in concept) zijn geformuleerd in de leerteams benoemd.</p> <p>Bespreek de (vorm)eisen die aan de opdracht gesteld worden en de manier waarop tussentijds gecommuniceerd kan worden met de opleider.</p> <p>Noem een deadline wanneer de praktijkopdracht met onderzoeksvraag wordt aangeboden aan u als opleider voor goedkeuring.</p>

⁵ Waar hij staat, kan ook zij gelezen worden.

5 – Toetsing en beoordeling

Deelname aan de bijeenkomst is verplicht en de eindopdracht moeten worden uitgevoerd en ingeleverd of opgenomen in het dossier.

Beschrijving Eindopdracht

Ontwikkel of vervolmaak een toepassing van afstandsleren voor de praktijk en doe hiervan verslag.

Vorbereiding

- Beschrijf de doelgroep en de kenmerken van de doelgroep.
- Beschrijf het doel waarmee afstandsleren wordt ingezet, wat wil je ermee bereiken.
- Beschrijf de functies waarvoor afstandsleren wordt ingezet (instructie, oefening, differentiatie, (zelf)toetsing, begeleiding, samenwerking).
- Beschrijf de activiteiten.
- Beschrijf de tools en de reden waarom voor de tool is gekozen.
- Leg je plan voor aan twee andere docenten en vraag feedback (tip, top en vraag). Neem de feedback op in je verslag.

Uitvoering

- Voer de activiteiten uit in overleg met de betrokkenen in de praktijk.

Terugblik

- Beschrijf de resultaten, de reactie en de mening van leeders.
- Schrijf een reflectie waaruit duidelijk wordt welke factoren hebben geleid tot succes en welke verbeterpunten er zijn wat betreft de activiteit. Verwijs hierbij naar minimaal één artikel over afstandsleren.
- Beschrijf wat je zelf hebt geleerd van deze activiteit over het ontwikkelen en uitvoeren van afstandsleren. Verwijs hierbij naar de doelen van deze module (Checklist leerproces).
- Plaats je verslag in de online omgeving. Vraag twee docenten om een feedback (tip, top en vraag). Voeg een laatste reactie toe aan je verslag.

6 – Literatuur en andere hulpmiddelen

Verplichte literatuur

We leren altijd. 10 jaar ETV. Beredeneerde bibliografie. Bohnenn, E., & Vaske, B. (2014). Den Haag: Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl. d1l066c6yi5btx.cloudfront.net/etv/docs/46efad38-47a1-4bf5-976e-204ecf417976.pdf

Video 'Carpe Diem - 5 stage model' (9 minuten). De toelichting bij de video stelt: "This video outlines the 5 Stage Model of learning that will help you to scaffold the learning journey for your students." Gilly Salmon, onderzoeker van de University of Western Australia.

Via youtube.com/watch?v=ILCnUgfeuoc.

Bijbehorend artikel: gillysalmon.com/five-stage-model.html.

Aanbevolen literatuur

Blended learning effectiever met regelmatig online toetsen. Spanjers, I., Könings, K., Leppink, J., & Van Merriënboer, J. (2014). *Weten wat werkt en waarom*, 3(4), 22-29. wij-leren.nl/blended-learning-online-toetsen.php

Blended Learning in de praktijk: een kwestie van kiezen. Franssen, J., & Swager, P. (2007). Den Haag: Hogeschool Inholland, Lectoraat E-learning. hbo-kennisbank.nl/record/sharekit_inholland/oai:surfsharekit.nl:8055130f-c5b8-4754-8dc9-33f81f9ddc68

Can 'Blended Learning' Be Redeemed? Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). *E-Learning*, 2(1). doi: 10.2304/elea.2005.2.1.17.

researchgate.net/publication/250151886_Can_%27Blended_Learning%27_Be_Redeemed

Digital habitats: Stewarding technology for communities: CPsquare. Wenger, E., White, N., & Smith, J. D. (2009).

E-Moderating: The key to online teaching and learning. Salmon, G. (2011). New York: Routledge. gillysalmon.com/e-moderating.html

Het leren zoals het is... bij volwassenen met een geletterdheidsrisico (samenvatting). Vermeersch, L., & Vandenbroucke, A. (2010). Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. bvkenis.nl/Bibliotheek/10-0390_R1348.pdf

Laagopgeleiden gebruiken internet meer dan hoogopgeleiden. Van Dijk, J. A. G. M., & Van Deursen, A. J. A. M. (2010). Den Haag: Mediawijzer. mediawijzer.net/laagopgeleiden-gebruiken-internet-meer-dan-hoogopgeleiden

Leermiddelen voor rekenen. Wat kun je er mee als docent? Wijers, M., & Jonker, V. (2012). *Volgens Bartjens*, 31(Special vo/mbo).

www.fi.uu.nl/publicaties/literatuur/vb_31_vo_wijers_leermiddelen_voor_rekenen.pdf

Lower educated adults learn basic skills online. Vaske, B. (2015). In I. Van de Craats, J. Curvers & R. Van Hout (Eds.), *Adult Literacy, second language and cognition* (pp. 335-354). Nijmegen: CLS (center for language studies). steunpuntbasisvaardigheden.nl/?p=712

Ondersteuning en certificering van digitaal leren voor laagopgeleiden. Kaders voor een digitale leer- en oefenomgeving. De Greef, M. (2011). 's-Hertogenbosch: Artéducatie.

arteduc.nl/PDF/Eindrapportage_Onderzoeken_Ondersteuning%20en%20Certificering%20van%20digitaal%20leren%20voor%20laagopgeleiden.pdf

Online leren in de mbo-praktijk. Kollaard, L., Schouwenburg, F., Zintel, C., & Bakker, L. (2015). Zoetermeer: Kennisnet.

kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Online_leren_in_de_mbo-praktijk.pdf

Organiseren van onderwijs aan volwassenen. Nieuwe doelgroepen, nieuwe methodieken. Rozema, M. (2016). 's-Hertogenbosch: ECBO. canonberoepsonderwijs.nl/organiseren-van-onderwijs-aan-volwassenen

- Rekenen en ict in het mbo. Hoe ontwikkelt de scholing zich?* Wijers, M., & Jonker, V. (2014). Zoetermeer/Utrecht: Kennisnet/Universiteit Utrecht. www.fi.uu.nl/toepassingen/28212
- Succesvol digitaal leren voor laagopgeleiden. Een onderzoek naar randvoorwaarden. De Greef, M. (2011). *ALFA-Nieuws*, 4. arteduc.nl/PDF/Succesvol%20digitaal%20leren%20voor%20laagopgeleiden%20in%20Alfa%20Nieuws.pdf
- Taaldocent = e-coach? Een pilot over de rol van e-coaching bij online leren. Les. Driessen, M., & Verspiek, M. (2017). *Tijdschrift voor NT2 en taal in het onderwijs*, 34. tijdschriftles.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/LE-34-0-30/Taaldocent-e-coach
- The Reader-to-Leader Framework: Motivating Technology-Mediated Social Participation. Preece, J., & Shneiderman, B. (2009). *AIS Transactions on Human-Computer Interaction*, 1(1), 13-32. aisel.aisnet.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&context=thci
- Vrijwilligers in educatieve trajecten. Rollen, taken en competenties.* Hanekamp, M., & Bos, I. (2012). 's-Hertogenbosch: Cinop. lflplatform.net

Overige bronnen

video's / screencasts:

- oefenen.nl/over_ons/begeleiders/Didactiefilms (hier is wel een licentie voor nodig)
- leraar24.nl/video-inzetten-in-de-les/
- Observationeel leren van videovoorbeelden. Kennisnet Weten Wat Werkt en Waarom 4W Jaargang 1, nummer 1, 2012 | 17, via.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/4w/4w_magazine_2012-1.pdf
- Blended learning: Hype of verrijking van het onderwijs? Ingrid Spanjers, via youtube.com/watch?v=yUfYPA7oFDE

Mooc:

- slideshare.net/wrubens/mooc-blended-learning-ontwikkelen-deel-1
- slideshare.net/sverjans/samenwerkend-leren-mooc-blended-learning-ontwikkelen-week-3
- slideshare.net/sverjans/leeractiviteiten-ontwerpen-mooc-blended-learning-ontwikkelen-week-6

Digitale werkvormen:

- reisgidsdigitaalleermateriaal.org/werkvormen/
- reisgidsdigitaalleermateriaal.org/tools/
- reisgidsdigitaalleermateriaal.org/rolmodellen/wesley-van-steen-stimmit-rekenen/
- mijnkindonline.nl/sites/default/files/uploads/boek%20'Sociale%20media%20op%20de%20basisschool%20van%20Mijn%20Kind%20Online_0.pdf

Overig:

- kennisnet.nl/artikel/social-media-day-hoe-gebruiken-leraren-sociale-media/